

УДК 342

DOI <https://doi.org/10.32847/ln.2020.11.28>

Резнік О.М.

*д.ю.н., доцент,
доцент кафедри адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки
Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету*

Полянська Є.А.

*студентка V курсу
Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ: НАЦІОНАЛЬНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Постановка проблеми. Суспільство весь час розвивається, здавалось би знайшло вирішення багатьох проблем, починаючи з побутових і закінчуючи освоєнням космосу. Так, наприклад, відбувається штучне вироблення імплантатів органів для пересадки, знаходять шляхи боротьби з такими хворобами, як ВІЧ та онкологічні пухлини, підтримується зв'язок на різних кінцях Світу тощо. Проте, як виявляється, суспільство не в змозі передбачити всіх проблем (небезпек), що можуть трапитися.

Так, останньою серед таких є гостре вірусне захворювання Coronavirus (COVID-19). Поширення коронавірусу відбулося дуже стрімко. Ніхто не був готовий до таких подій: ні світова спільнота, ні окремі країни, ні суспільство, ні кожна окрема особа.

Коронавірус є небезпечним для людей і тягне за собою багато фатальних наслідків, тому нині головним завданням кожної держави є забезпечення таких умов, що запобігатимуть масовому розповсюдженню вірусу, сприятимуть одужанню хворих і дадуть змогу період пандемії прожити з мінімальними втратами й збитками. Усі держави й намагаються це зробити, уводячи карантин, надзвичайну ситуацію чи надзвичайний стан у країні.

Проте влада не в змозі контролювати кожну особу, що перебуває на її території, тим паче не всі є правосвідомими громадянами та розуміють усю небезпеку, що несе COVID-19. Тому більшість держав разом з обмежувальними заходами визначили й відповідальність за їх порушення, у кожній країні свій підхід, і не можна стверджувати, що всі підходи є вірними. Ураховуючи значення відповідальності як засобу впливу держави на особу та скрутне становище як країн, так і кожної особи окремо, вважаємо, що тема дослідження є актуальною.

Формулювання завдання дослідження. Метою статті є дослідити відповідальність за порушення умов карантину в Україні та інших країнах світу.

Виклад основного матеріалу. Спалах епідемії відбувся в Китаї в грудні 2019 року, проте влада країни спочатку не надала цьому значення й не застосовувала жодних заходів, що могли б запобігти масовому розповсюдженню хвороби, а коли кількість хворих почала стрімко зростати наприкінці січня, владою було застосовано перші обмежувальні заходи.

Проте цього періоду було достатньо, щоб вірус набув масштабного поширення, тому

11 березня 2020 року Всесвітня організація здоров'я оголосила, що поширення цієї хвороби набуло статусу пандемії [1]. Деякі країни навіть намагаються притягнути Китай до відповідальності за розповсюдження коронавірусу, насамперед це Сполучені Штати Америки. Так, наприклад, першим став позов від чотирьох резидентів штату Флорида та спортивно-баскетбольного центру, потім позов відомого американського адвокату з правозахисною організацією. У свою чергу, представники Китаю подали зустрічний позов проти Сполучених Штатів Америки. Обидві країни звинувачують одна одну в приховуванні інформації про епідемію, незастосуванні вчасно відповідних заходів тощо, варто відмітити, що розміри позовів сягають декілька десятків трильйонів доларів США [2].

Станом на 20 квітня 2020 року підтверджено 2 414 672 випадки зараження COVID-19 (у 210 країнах), із них – 165 174 особи померло, 629 441 особи видужало [3]. Натомість важко говорити про достовірність цих даних, бо в деяких осіб хвороба протікає в легкій формі й вони навіть не підозрюють про те, що це саме COVID-19, деякі не звертаються за допомогою до медичних закладів, а в інших країнах не тестують осіб, які мають незначні ознаки захворювання. Також не варто виключати приховування країнами реальних даних про кількість хворих і смертей.

Владі більшості країн довелося діяти рішуче та категорично. Більшість застосували дуже жорсткі заходи. У багатьох країнах була оголошена надзвичайна ситуація або ж узагалі введений надзвичайний стан. Окрім цього, закрито будь-яке сполучення між країнами, у багатьох навіть усередині країни.

Не є винятком й Україна, у якій із 12 березня 2020 року в країні було запроваджено карантин.

Відповідно до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», карантин – адміністративні та медико-санітарні заходи, що застосовуються для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб [4].

Згідно з українським законодавством, карантин устанавлюється та скасовується Кабінетом Міністрів України.

Так, в Україні карантин уведений Постановою Кабінетів Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 11 березня 2020 року № 211, що передбачає такі заходи: заборону на відвідування закладів освіти, парків, скверів, зон відпочинку, лісопаркових і прибережних зон, крім вигулу домашніх тварин однією особою та в разі службової необхідності, спортивних і дитячих майданчиків; проведення масових заходів; роботу суб'єктів господарювання, яка передбачає приймання відвідувачів, зокрема закладів громадського харчування (ресторанів, кафе тощо), торговельно-розважальних центрів, інших закладів розважальної діяльності, фітнес-центрів, закладів культури, торговельного й побутового обслуговування населення; регулярні та нерегулярні перевезення пасажирів автомобільним транспортом у міському, приміському, міжміському, внутрішньообласному та міжобласному сполученні, зокрема пасажирські перевезення на міських автобусних маршрутах у режимі маршрутного таксі; перебувати на вулицях без документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство чи її спеціальний статус тощо, а також перебування в громадських місцях без узятих засобів індивідуального захисту, зокрема респіратора або захисної маски, у тому числі виготовлених самостійно, і переміщення групою осіб у кількості більше ніж дві особи, крім випадків службової необхідності й супроводження осіб, які не досягли 14 років, батьками, усиновлювачами, опікунами, піклувальниками, прийомними батьками, батьками-вихователями, іншими особами відповідно до закону або повнолітніми родичами дитини [5]. Варто відмітити, що їх кількість і перелік періодично змінюються, на момент написання статті (21 квітня 2020 року) до постанови вносилися зміни 6 разів.

Заходи є доволі жорсткими та за їх порушення передбачена адміністративна й кримінальна відповідальність. Проте так було не завжди, під час запровадження карантину, як виявилось, законодавство країни не має заходів забезпечення дотримання карантину. Одним із завдань саме Кодексу про адміністративні правопорушення України є запобігання правопорушенням, виховання громадян щодо дотримання національного законодавства та стимулювання до сумлінного виконання своїх обов'язків [6, с. 27]. Тому 17 березня 2020 року Законом № 530-IX Кодекс України про адміністративні правопорушення доповнений статтею 44-3 «Порушення правил щодо карантину людей», диспозиція якої передбачає відповідальність за порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, передбачених Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб», іншими актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами [7].

Карантинні заходи запровадженні в усіх країнах, які захопила пандемія, як прикладу розглянемо відповідальність за їх порушення в деяких із них.

У США передбачена відповідальність для осіб, що порушують законодавство про карантин. Так, наприклад, відповідно до параграфу 271 Кодексу США, відповідальність для особи може бути у вигляді штрафу не більше ніж 1000 доларів США або позбавлення волі на строк не більше ніж один рік, при цьому ці дві санкції можуть бути застосовані одночасно [8].

Щодо Індії, то сьогодні там застосовуються норми Закону проти епідемічних хвороб, що прийнятий ще в 1897 році. Відповідно до нього, за порушення правил карантину передбачена й кримінальна відповідальність, загалом покарання може бути у вигляді позбавлення волі на 6 місяців, або штраф у розмірі 1000 індійських рупій (13 доларів США), або того й іншого [9]. При цьому місцева полі-

ція використовує всі способи, щоб донести важливість перебування вдома та соціальної ізоляції. Офіцери змушують людей робити фізичні вправи, а в деяких ситуаціях жорстоко розстрілюють із нелетальної зброї тих, хто не виконує обмеження, після того як прем'єр-міністр Нарендра Моді заявив про тритижневу заборону виходити на вулицю з метою спроби стримувати поширення COVID-19 [10].

У Південній Кореї застосовують санкції щодо осіб, які повертаються з Європи та США з 1 квітня, у разі порушення такими особами правил карантину й самоізоляції їм загрожує до року ув'язнення та штраф у розмірі понад 6500 фунтів (8157 доларів США) [11]. Не всі громадяни свідомо ставляться до встановлених обмежень. Так, наприклад, звільнена танцівниця Кореїського національного балету за поїздки до Японії, бо мала була перебувати в ізоляції [12].

На території Канади діє Закон про карантин, відповідно до якого за порушення встановлених карантинних обмежень залежно від діяння відповідальність може бути така: штрафи в розмірі не більше ніж 1 мільйон доларів США, 300 тисяч доларів США, 200 тисяч доларів США, 750 тисяч доларів США, 500 тисяч доларів США та/або позбавлення волі на строк не більше ніж 6 місяців, не більше ніж 3 роки [13].

В Іспанії штрафи можуть становити від 658 до 33 тисяч доларів США, а позбавлення волі може бути на строк до 4 років. За останніми відомими статистичними даними, заарештовано щонайменше 73 людини, а оштрафовано понад 3 тисячі осіб.

Порушники правил карантину в Норвегії можуть бути оштрафовані на суму до 2 тисяч доларів США або ув'язнені на 15 днів.

Покарання в Австралії варіюються залежно від штату, але тим, хто порушує самоізоляцію, також загрожує тюремне ув'язнення і штрафи. Згідно з BBC News, порушники в Західній Австралії можуть бути покарані штрафом у розмірі 30 000 доларів США. Прем'єр-міністр Скотт Моррісон оголосив про обмеження гро-

мадських зборів двома особами й уведення шестимісячного мораторію на виселення тих, хто не може сплатити оренду через коронавірусну кризу, при цьому раніше в цей день встановлено пакет допомоги на 1,1 мільярда австралійських доларів (680 мільйонів доларів США), що сприяє підвищенню психічного здоров'я, підтримці боротьби з насильством у сім'ях громадськими службам охорони здоров'я, для тих, хто самоізолюється вдома, і забезпечення їжею.

У Чехії особа, яка повернулася з країни, що входить до списку небезпечних, і не залишилася вдома на домашній карантин строком у 14 днів, має заплатити штраф у розмірі 3 мільйона крон (122244 доларів США).

У Франції за недотримання умов карантину діє штраф від 38 до 130 євро.

У Словаччині діє заборона виходити з дома, особливо якщо повернувся з країн, де виявлено багато заражених, у разі порушення штраф – у розмірі 1659 євро. Навіть мобільні оператори мають право передавати інформацію щодо твого пересування по місту. У Відні розмір штрафу сягає 3600 євро [14].

Цікавим є підхід Туркменістану, де заборонили говорити про коронавірус у засобах масової інформації та навіть просто на вулицях.

Отже, виходить, що заходи в більшості країн є дещо схожими та відповідальність за їх порушення може бути як адміністративна, так і кримінальна. Розмір штрафів є різноманітним, проте на це впливає економічний стан відповідної країни, при цьому в кожній країні цей розмір є значним для її населення.

В Україні не змусили себе чекати й перші судові рішення за порушення правил карантину. Так, наприклад, першим рішення в місті Сумах: 1 квітня 2020 року Зарічний районний суд міста Суми притягнув до адміністративної відповідальності чоловіка, який перебував у магазині без маски, чим порушив пункт 2а рішення виконавчого комітету Сумської міської ради від 27.03.2020 № 172 і статтю 44-3 Кодексу України про адміністративні

правопорушення, і наклав на нього штраф у розмірі 17 тисяч гривень [15].

В Україні станом на 3 квітня за порушення правил карантину складено 3566 адміністративних протоколів, за результатами розгляду судами накладено штрафи на загальну суму понад 272 тисячі гривень. Варто відмітити, що з 6 квітня карантинні заходи було посилено.

Натомість станом на 6 квітня, за статистичними даними, лише в 32 випадках із 420 суди підтримують поліцію та накладають штрафи за порушення правил карантину. Причини цьому найрізноманітніші: обставини, які викладені в протоколі, не підтверджені належними та допустимими доказами; протокол складений не на суб'єкта вказаного правопорушення; не вказано місце та час учинення правопорушення; не зазначено порушену норму закону; неправильно визначена кваліфікація вчиненого правопорушення.

Тобто країна не була готовою до таких непередбачуваних обставин, починаючи з економічного стану й закінчуючи компетенцією працівників державних органів.

Висновки. Те, що відбувається зараз у всьому світі, буде вивчатися на уроках історії. Пандемія, що охопила весь світ, є надзвичайним явищем і надзвичайною подією, узагалі ніхто не міг передбачити й не був готовий до такого розвитку подій. Проте мобільність влади кожної країни дала змогу зреагувати та застосувати відповідні заходи. На жаль, не всі особи є правосвідомими, тому держави вимушені й застосовувати такі заходи впливу, як відповідальність. У більшості країн був уведений карантин, обмеження якого чітко регламентується, що дало країнам можливість передбачити відповідальність за порушення цих обмежень. Так, у більшості країн це адміністративна та кримінальна відповідальність, при цьому штрафи сягають від декількох сотень до декількох сотень тисяч доларів США, а обмеження волі – від декількох місяців до декількох років. Україна не є винятком і також має передбачену законодавством відповідальність за порушення

умов карантину, проте не можна не звернути увагу на те, що ця відповідальність запроваджена вже разом із карантинними заходами, у деяких країнах відповідні закони діяли з ХІХ століття. Як наслідок, державні органи, насамперед працівники Національної поліції, виявилися не готовими здійснювати правильне правозастосування впровадженої норми, вони здійснюють фіксування правопорушень щодо карантинних заходів з певними недоліками, що призводить до того, що

навіть винні особи не притягаються до відповідальності, бо судові органи не можуть на підставі таких актів її застосувати. Україні варто звернути увагу на зарубіжний досвід щодо притягнення до відповідальності за порушення карантинних заходів, щодо їх правової регламентації та взаємодії органів державної влади з громадськістю в період епідемії, бо поки що не відомо, коли закінчиться пандемія COVID-19 і коли та яка саме чекає суспільство надалі.

Анотація

Сучасна ситуація, пов'язана з поширенням гострого вірусного захворювання Coronavirus (COVID-19), у світі набирає все більшої актуальності для обговорення на всіх рівнях. Стаття присвячена дослідженню відповідальності за порушення вимог карантину, передбаченої в Україні та зарубіжних країнах. Автором проаналізовано масштаби поширення коронавірусу у світі й заходи протидії цьому. Одним із основних способів зупинення пандемії коронавірусу є введення карантину, а заходом забезпечення дотримання карантину – відповідальність за його порушення.

У статті основна увага приділяється адміністративній і кримінальній відповідальності, передбаченій законодавствами зарубіжних країн та України, за порушення карантинних заходів. Основними видами відповідальності, що застосовуються до правопорушників, є штраф та обмеження волі. Шляхом проведеного аналізу автором встановлено, що штрафи за порушення карантину коливаються від сотень до тисяч доларів США в різних країнах, що залежить від економічного розвитку. Так, найвищий штраф передбачено в Чехії, що становить понад 100 тис. євро, та в Канаді, де штраф за ризик поширення коронавірусної інфекції може сягати до 1 мільйона доларів США. Найбільший строк позбавлення волі за порушення правил карантину передбачений в Іспанії – до 4 років, хоча в деяких країнах такий строк становить декілька днів.

Автором виявлено неготовність України до карантинного режиму на початку поширення коронавірусної інфекції та відсутність відповідальності за порушення карантинного режиму. Висвітлено основні зміни, що внесені до законодавства України на початку березня 2020 року у зв'язку з поширенням коронавірусу. Шляхом проведеного аналізу встановлено, що в Україні покарання за недотримання правил карантину не є ефективним у зв'язку з відсутністю чіткого та регламентованого механізму їх застосування й недостатньою компетенцією державних органів.

Ключові слова: відповідальність, карантин, обмежувальні заходи, зарубіжний досвід, штраф, обмеження волі.

Rieznik O.M., Polianska Ye.A. Liability for violating quarantine measures: national and foreign experience

Summary

The current situation in the world is associated with the spread of acute viral Coronavirus disease (COVID-19) is gaining increasing relevance for discussion at all levels. The article deals with the study of liability for violation of the quarantine requirements in Ukraine and foreign countries. The

author analyzed the scale of the spread of coronavirus in the world and measures to counter this. One of the main ways to stop the coronavirus pandemic is to introduce quarantine, and a measure to ensure compliance with quarantine is the liability for violating it.

The article focuses on the administrative and criminal liability provided by the laws of foreign countries and Ukraine for violating quarantine measures. The main types of liability applicable to offenders are fines and restrictions of liberty. Based on the analysis, the author found that fines for violation of quarantine range from hundreds to thousands of US dollars in different countries, which depends on economic development. Thus, the Czech Republic established the highest fine that amounts to more than 100 thousand Euros, and the fine for the spread of coronavirus infection in Canada can reach 1 million US dollars. The longest term of imprisonment for violation of quarantine rules is provided for in Spain – up to 4 years, although in some countries this period is several days.

The author found that Ukraine was not ready for the quarantine regime at the beginning of the spread of coronavirus infection and the lack of liability for violation of the quarantine regime. The articles highlighted the main changes that were introduced into the legislation of Ukraine in early March 2020 in connection with the spread of coronavirus. The analysis revealed that in Ukraine the punishment for non-compliance with the quarantine rules is not effective, due to the lack of a clear and regulated mechanism for application and insufficient competence of state agencies.

Key words: liability, quarantine, restrictive measures, foreign experience, fine, restriction of liberty.

Список використаних джерел:

1. ВОЗ объявила пандемию коронавируса в мире. URL: <https://russian.rt.com/world/news/727461-voz-obyavila-pandemiyu>
2. Стах Н. Грапозовів: хто з ким судиться через пандемію коронавірусу. URL: <http://loyer.com.ua/uk/gra-pozoviv-hto-z-kym-sudytsya-pid-chas-pandemiyi-koronavirusu/?fbclid=IwAR1SkHJV0FJQIp9HvDTtTAtS7WrJhsRwX8ZjHC-SuhRAhAVnlkvEvvO8ZMc/>
3. Coronavirus Update (Live). URL: <https://www.worldometers.info/coronavirus/>
4. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 06.04.2000 № 1645-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14> (дата звернення: 21.04.2020).
5. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF> (дата звернення: 21.04.2020).
6. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення. Станом на 3 лютого 2020 р. / за заг. ред. Д.В. Журавльова. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2020. 816 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 80731-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 21.04.2020).
8. 42 U.S. Code § 271. Penalties for violation of quarantine laws. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/42/271>
9. Persons violating home quarantine rules will be punished: Govt. URL: <https://www.livemint.com/news/india/persons-violating-home-quarantine-rules-will-be-punished-govt-11585144680036.html>
10. COVID-19India: This is how local police punish anyone who violates nation's 21-day lockdown. URL: <https://nationalpost.com/news/world/covid-19-india-this-is-how-local-police-punish-anyone-who-violates-nations-21-day-lockdown>

11. Briton who breached coronavirus quarantine rules facing tough punishment in South Korea. URL: <https://www.telegraph.co.uk/news/2020/03/31/briton-breached-coronavirus-quarantine-rules-facing-tough-punishment/>
12. Fines, Jail Time and Sackings: What Happens When People Break Coronavirus Quarantines Around the World. URL: <https://www.newsweek.com/fines-jail-time-sackings-what-happens-people-break-coronavirus-quarantines-around-world-1492947>
13. Quarantine Act. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/q-1.1/FullText.html>
14. Alena Farba. Як переживають карантин в Європі: 6 історій. URL: <https://veterdoit.com/yak-perezhyvaiut-karantyn-v-yevropi-6-istoriy/>
15. Чоловік, який перебував у приміщенні продуктового магазину без маски, сплатить 17 тис. грн штрафу за порушення правил карантину. *Судова влада України* : веб-сайт. URL: <https://court.gov.ua/press/news/918840/>